

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*
The Guidelines for Development Creative Leadership of School
Administrators in the 21st Century Under the Office of
Khon Kaen Primary Educational Service Area 5

ชุตินา สิริรอด

Chutima Seerod

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

College of Asian Scholars, Thailand

E-mail: chawanwichsal@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 330 คน ได้มาโดยการการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

*ได้รับบทความ: 31 พฤษภาคม 2565; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2565; ตอปรับตีพิมพ์: 28 ธันวาคม 2565

Received: May 31, 2022; Revised: December 23, 2022; Accepted: December 28, 2022

ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีจินตนาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย แนวทางพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current condition. Desirable Conditions and Necessities of Creative Leadership of School Administrators in the 21st Century 2) Guidelines for Developing Creative Leadership of School Administrators in the 21st Century under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, is quantitative research. The sample group consisted of 330 school administrators and teachers, which were obtained by randomly stratified by the size of the school. Data were analyzed with statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. And using the Modified Priority Needs Index technique to prioritize needs.

The result of this research as follows:

1. Educational institution administrators in the 21st century often exhibited creative leadership at a high level. And after weighing each factor, it was discovered that creativity, which includes adaptability and flexibility, had the highest average. Moreover, the element of eyesight Imagination was the side with the lowest mean. Overall, school administrators in the 21st century were in a highly desirable state for innovative leadership. And when each feature was taken into account, it was discovered that flexibility and adaptability had the greatest average, followed by vision. And the importance of imagination Teamwork had the lowest average of all the factors.

2. The overall approach to developing creative leadership of school administrators in the 21st century is appropriate. And there is a possibility at the highest level, it consists of five development guidelines, namely, having a vision. Flexibility and adaptability creative thinking Imagination team work.

Keywords: Creative Leadership; School Administrators in the 21st

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง คือ ความเป็นจริงของสังคมใหม่ที่มีปัญหาท้าทายสำหรับผู้บริหาร (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ซึ่งเป็นโมเดลที่กล่าวถึงเรื่องของคุณภาพ (Qualities) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ของผู้นำทางการศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2) ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT และ E- Learning 4) พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ และ 6) พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำที่เหมาะสมส่งผลให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการบริหารงานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ และยังส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือและการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดที่หลากหลายทิศทาง หลายแง่มุม โดยนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ ที่แปลกใหม่ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเจริญก้าวหน้า ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงส่งผลต่อการ พัฒนาสังคมและประเทศชาติ ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกันมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ ซึ่งกุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการเผชิญกับความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ดังที่ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) กล่าวว่าเมื่อสังคม ปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตเห็นชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น จะเห็นได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารเป็นบุคคลหลักที่จะต้องรับผิดชอบต่อบรรยากาศที่เกิดขึ้น

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ โปตาพล (2556) ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคตของทุกๆ องค์การจากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมเศรษฐกิจและ

ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมซึ่งการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้นจึงต้องมีการแก้ไขปัญหาที่จะเข้ามากระทบหรือเป็นการมองหาโอกาสที่องค์กรจะได้รับเพื่อสร้างความเป็นผู้นำขององค์กรเอาไว้ล่วงหน้าต้องอาศัยความสร้างสรรค์เพื่อผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการซึ่งสอดคล้องกับ Basadur (2008) ได้กล่าวตรงกันว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำบุคคลอื่นผ่านกระบวนการหรือวิธีการร่วมกันเป็นการค้นหาปัญหาอย่างละเอียด ถี่ถ้วน และการดำเนินการแก้ปัญหาด้วยแนวทางใหม่ๆ เป็นกระบวนการที่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาในการสื่อสารร่วมกันระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วว่ารู้จักกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ในระดับใด ในด้านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีทักษะในการจัดการกับบุคคลอื่นๆ ในลักษณะที่เป็นลำดับ ขั้นตอนจากระบวนการเชิงสร้างสรรค์การรู้จักกระบวนการเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้มีต้นแบบในการสร้างผู้นำแบบใหม่ที่มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นได้

ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เช่นงานวิจัยหลายๆ เรื่องชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร และการจัดการในทุกระดับ ทั้งในภาครัฐ เอกชน ระดับโลกหรือระดับท้องถิ่น ผู้นำเปรียบเสมือนจุดรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในภาวะวิกฤติของระบบราชการองค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็ง ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาย่างกล้าหาญอดทนและต่อเนื่อง สามารถสร้างความมั่นใจในเกิดการพัฒนาองค์กร ทำให้การทำงานเดินหน้าไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร ทำให้องค์กรที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพหลายด้าน สอดคล้องกับแนวคิดด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่างๆ และประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย (Challenge) และเกี่ยวกับเรื่องการนำ (Leading) คือ การนำเชิงสร้างสรรค์ กล่าวโดยสรุปภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ (Imagination) และการนำบุคคลอื่นๆ (Leading People) ด้วยแนวทางใหม่ๆ (New Solutions) หรือวิธีการใหม่ๆ (New Method) อย่างท้าทาย (Challenging) และยืดหยุ่น (Flexibility) ที่สำคัญภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อม (Environment) เพื่อก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ (วัฒนา ปะกิกา, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2550) ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ต้องมีบุคลิกภาพของการเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วย นอกจากนั้นที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์เช่นเดียวกัน ฉะนั้น การที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความคิดสร้างสรรค์ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์เช่นเดียวกัน จะเห็นว่าพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อการทำงานโดยรวมหรือมีผลต่อบุคคลากรโดยตรง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย หรือไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ก่อนใคร เพราะผู้นำที่มีภาวะผู้นำ

เชิงสร้างสรรค์จะเป็นต้นแบบและเป็นมาตรฐานให้ผู้อื่นยึดเป็นตัวอย่างได้

จากนโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารการจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้การบริหารงานสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ด้วยเหตุนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่เกิดจากการบูรณาการการจัดการศึกษาทุกระดับให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการบูรณาการหลักสูตรการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานทางการศึกษา 2) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ 3) ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และ 4) สร้างการเข้าถึงการบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2564)

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การบริหารจัดการสถานศึกษาและผู้วิจัยในฐานะเป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 2,283 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 255 คน และกลุ่มครูผู้สอนจำนวน 2,028 คน จากทั้งหมด 255 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 294 คน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม โดยมีวิธีการ ดังนี้ 1) จำแนกประชากรที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนตามขนาดของสถานศึกษา 2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน 3) เทียบสัดส่วนระหว่างประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดในสถานศึกษาแต่ละขนาด 4) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale)

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.3 สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ได้แก่ สถานภาพตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการมีจินตนาการ และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และความสำคัญความการจำเป็น คือ ความแตกต่างของ สภาพที่พึงประสงค์ (I) กับสภาพปัจจุบัน (D) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) โดยใช้รูปแบบการ ตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง ระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง ระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความชัดเจน ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความชัดเจน ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบลงความเห็นและให้คะแนนวิเคราะห์หาความสอดคล้องของแบบสอบถามโดยหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป IOC แต่ละข้อระหว่าง 0.80 -1.0 มาใช้เป็นคำถามในแบบสอบถาม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับครูที่ปฏิบัติงาน โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2564 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.7 นำข้อมูลการทดลองใช้แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 ขึ้นไป แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach โดยมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.52 - .80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90

2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน หลังจากส่งแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพตำแหน่ง เพศ และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และความสำคัญความการจำเป็น คือ ความแตกต่างของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับสภาพปัจจุบัน (D) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) โดยใช้รูปแบบการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) และ 3) จัดเรียงลำดับความคาดหวังจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2550) โดยปรับจากสูตร PNI เดิมโดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

$$\text{PNI Modified} = \frac{I - D}{D}$$

PNI _{Modified}	แทน ค่าดัชนีการจัดอันดับความสำคัญของสภาพที่พึงประสงค์
I	แทน คะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์
D	แทน คะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่เป็นจริง

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เป็นการประเมินแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปจากประเด็นข้อค้นพบจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีขั้นตอนการดำเนินดังนี้ 1) ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) ยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นโดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ครอบคลุมองค์ประกอบของทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือมีดังนี้

2.3 นำข้อมูลการวิเคราะห์ จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structured Interviews) นำประเด็นทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเหมาะสมนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยกำหนดประเด็นการประเมินแนวทาง ได้แก่ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ได้จากการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในระยะที่ 1 ที่นำมาจัดลำดับความคาดหวังที่มากที่สุด มาจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลโดยดำเนินการประเมินผลจากแบบสอบถามดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูลการวิจัย 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเอง ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ และรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง 3) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม พร้อมรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนความเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และความสำคัญความจำเป็น คือ

ความแตกต่างของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับสภาพปัจจุบัน (D) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) โดยใช้รูปแบบการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลจากวิธีดำเนินการวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีจินตนาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยพิจารณาเป็นรายด้านและจัดเรียงตามค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการมีจินตนาการ รองลงมา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ผลการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เป็นรายด้านทั้งหมด 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 19 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วยแนวทางพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ สรุปได้ดังนี้ (1) เป็นแบบอย่างและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานโดยมีความรอบรู้อย่างแท้จริง และสามารถวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร

เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามบริบท (2) มีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม (3) เป็นแบบอย่างและผลักดันบุคลากรให้แสวงหาวิธีการใหม่ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนางานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว สรุปได้ดังนี้ (1) ส่งเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจจนเกินไป (2) เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวคิดใหม่ๆ รับฟังข้อคิด ข้อเสนอแนะของบุคลากรด้วยความเต็มใจ (3) ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเท่าเทียมกัน (4) สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถ และสามารถในการปรับตัวทุกสถานการณ์ 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ดังนี้ (1) ตั้งเป้าหมายในการทำงานเป็นระยะๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และสามารถการกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (2) มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวกและมีความเฉลียวฉลาด สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี (3) มีความคล่องแคล่วในการทำงานด้วยความกระฉับกระเฉงรวดเร็วในการปฏิบัติงานร่วมกัน (4) พัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยี เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ 4) ด้านการมีจินตนาการ สรุปได้ดังนี้ (1) มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงาน และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ อยู่เสมอ (2) ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด ตามความรู้ความสามารถ และเต็มตามศักยภาพ มีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายแง่มุม (3) มีวิจารณ์ญานในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม สรุปได้ดังนี้ (1) ทักษะและความสามารถในการประสาน ติดต่อ สื่อสารกับผู้ใต้ บังคับบัญชาในแต่ละทีมงานได้อย่างหลากหลายและทันต่อเวลา (2) กำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (3) มีความเชื่อมั่นในทีมงานว่าจะสามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ (4) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีบทบาทเป็นผู้วิเคราะห์ ความคิดเห็นต่างๆ ในทีมงาน (5) ส่งเสริมให้ทีมงานมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการพัฒนาบุคลากร และทีมงานที่ตรงกับความต้องการระยะยาวของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารเป็นแบบอย่างและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานโดยมีความรอบรู้อย่างแท้จริง และสามารถวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามบริบทที่มีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสมและผลักดันบุคลากรให้แสวงหาวิธีการใหม่ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนา

งานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ที่นิยามความหมายของการมีวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้ที่มีวิสัยทัศน์ควรเรียนรู้วิธีการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการคิดในมิติอื่นๆ จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเราให้เป็นคนที่เฉลียวฉลาดสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ (vision) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออก ถึงการมองภาพในอนาคตที่เป็นไปได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

2. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว พบว่า ควรส่งเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจจนเกินไปเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวคิดใหม่ๆ รับฟังข้อคิด ข้อเสนอแนะของบุคลากรด้วยความเต็มใจส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเท่าเทียมกันสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถ และสามารถในการปรับตัวทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ รอชียะห์ ลาเต๊ะ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี และพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีจินตนาการมีสติปัญญาอันเฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีไหวพริบดีในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนั้นผู้บริหารควรมีพฤติกรรมของความยืดหยุ่นผ่อนปรน สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้

3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการตั้งเป้าหมายในการทำงานเป็นระยะๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และสามารถการกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวกและมีความเฉลียวฉลาด สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีมีความคล่องแคล่วในการทำงานด้วยความกระฉับกระเฉงรวดเร็วในการปฏิบัติงานร่วมกันพัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยีเพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง (2559) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ความมีวิสัยทัศน์ประกอบด้วย ศักยภาพในการกำหนดเป้าหมายองค์การเพื่อการบริหารสู่ความเป็นเลิศศักยภาพในการกำหนดวิสัยทัศน์องค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต กำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์การทำงานพร้อมกับยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ศักยภาพในการบริหารงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ ศักยภาพในการสร้างงานใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์การมีความกล้าหาญในการนำเสนอความคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

4. ด้านการมีจินตนาการ พบว่า มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงาน และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด ตามความรู้ความสามารถ และเต็มตามศักยภาพ มีความ

สามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายแง่มุมมีวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับอติยศ สรรคบุรณารักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข (2560) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการคิดแก้ปัญหาประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ ผลผลิตใหม่ด้วยความสามารถทางการคิดอย่างเป็นอิสระ จินตนาการโดยไร้ขอบเขตของตนเอง

5. ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการประสาน ติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาในแต่ละทีมงานได้อย่างหลากหลายและทันต่อเวลากำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของบุคลากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีความเชื่อมั่นในทีมงานว่าจะสามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีบทบาทเป็นผู้วิเคราะห์ ความคิดเห็นต่างๆ ในทีมงานให้ทีมงานมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการพัฒนาบุคลากร และทีมงานที่ตรงกับความต้องการระยะยาวของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อังกูร เก้าวาลัย (2562) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ความมุ่งมั่น และการทำงาน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการสร้างการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความกล้าหาญในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลง มีการทำงานเป็นทีมและสามารถในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอน สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาตนเองและประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรตระหนัก มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดระยะเวลาทำกิจกรรมร่วมกันและควรส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ศึกษาเกิดองค์ความรู้ มีทักษะ เทคนิคความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 ควรจะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปใช้ในสำนักงานอื่นที่

เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษา เพื่อที่จะได้องค์ความรู้ที่เป็นเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโดยภาพรวมของหน่วยงาน ผลที่ได้จะได้อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และยกระดับคุณภาพการทำงานของสำนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งศึกษาภาวะผู้นำด้านอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยสามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างและผลักดันบุคลากรให้แสวงหาวิธีการใหม่ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนางานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวคิดใหม่ๆ รับฟังข้อคิด ข้อเสนอแนะของบุคลากรด้วยความเต็มใจ และสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถ และสามารถในการปรับตัวทุกสถานการณ์ 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยี เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ 4) ด้านการมีจินตนาการ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงาน และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม ทีมงานมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการพัฒนาบุคลากร และทีมงานที่ตรงกับความต้องการระยะยาวของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง เกิดความเชื่อมั่นในทีมงานว่าจะสามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *สุดยอดภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เลย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านช้าง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วัฒนา ปะกิกา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: หจก.ทิพย์วิสุทธิ์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2564). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/view/kkn5-plan//nation-model>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสมรรถนะการเกษตรแห่งประเทศไทย

- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิยศ สรรคบุรณรักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข. (2560). ชินเนคติกส์: รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2555-2566.
- อังกูร เกาวัลย์. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Basadur, M. (2008). Leading Other to Think Innovatively Together: Creative Leadership. *The Leadership Quarterly*, 15(1), 103-121.
- Krejcie and Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30, 607-610.